

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia nowego sądu powiatowego w Kamienicy.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z 26. marca 1892 L. s. 581 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycję gmin Łącko, Kiecznia, Wola kosnowa, Zagórzyn, Czarniec, Zabrzeż, Zarzecze, Łączki, Ochotnica, Jeziorsko, Kamienica, Szczawa i Zbłudza (13 gmin) o utworzenie dla tych gmin sądu powiatowego w Łącku. zaś uchwałą z 17. lutego 1894 petycję gmin, Kamienica, Szczawa, Zalesie, Zasadne, Zbłudza i Ochotnica (6 gmin) o utworzenie sądu powiatowego w Kamienicy z poleceniem zbadania petycyj i zdania sprawy na najbliższym posiedzeniu. W wykonaniu powyższych uchwał zarządził Wydział krajowy zbadanie sprawy przez Wydziały powiatowe w Limanowie i Nowym Sączu i odniósł się następnie do c. k. Prezydium Wyższego Sądu krajowego w Krakowie o zarządzenie dochodzenia przez Władze sądowe, a nareszcie ponieważ z przedłożonych aktów okazało się, iż rozchodzić się będzie o zmianę granic powiatów politycznych do Prezydium c. k. Namiestnictwa.

Ponieważ sprawa ta przejść musiała przez ręce tylu różnych Władz, przeto dopiero na obecnej sesyi sejmowej jest Wydział krajowy w możności zdać sprawę z otrzymanego polecenia.

Wynik przeprowadzonych dochodzeń wykazał, że utworzenie nowego sądu powiatowego z gmin okalających miejscowości Łącko i Kamienicę, byłoby nietylko z wielką dla okolicznej ludności korzyścią połączone, ale nadto ze względu na umożliwienie prawidłowego i szybkiego wymiaru sprawiedliwości ze wszechmiar bardzo pożądane.

Uczynienie jednak zadość temu żądaniu natrafiło na wielkie trudności z powodu, że gminy mające wchodzić w skład nowego sądu należą do trzech różnych powiatów politycznych t. j. Nowego Sacza, Limanowej i Nowego Targu, że granice powiatu sądowego nie mogą się przecinać z granicami powiatów politycznych, że dla tych gmin osobnego starostwa otwierać nie można, że więc dwom powiatom politycznym odjąć, a trzeciemu kilka gmin przydzielićby należało, wreszcie że każda z tych gmin pragnie pozostać w obrębie dzisiejszego okręgu politycznego, a nowy sąd mieć w obrębie swego starostwa. Do tego mniej więcej celu dążą także interesowane w tej sprawie c. k. Starostwa i Rady powiatowe i nie zgadzają się w kwestyi, do którego okręgu politycznego przyszedłby sąd powiatowy miałby należeć. Tylko między władzami sądowymi zdawałoby się zachodzić zgodne w tym względzie zapatrywanie, że siedzibą nowego sądu powiatowego może być albo Łącko albo Kamienica, że utworzenie sądu powiatowego w jednej miejscowości wy-

klucza utworzenie sądu w drugiej miejscowości, i że tak Kamienica jakoteż i Łącko t. j. cały okręg nowego sądu powiatowego wraz z wszystkimi do nich przydzielić się mającymi gminami, powinny być przydzielone do c. k. Starostwa w Limanowej.

Według jedynie możliwej kombinacji wchodziłyby zdaniem wyższego Sądu krajowego w Krakowie w skład przyszłego sądu powiatowego następujące gminy:

1) Czarny Potok, 2) Czerniec, 3) Kuźnia, 4) Łącko, 5) Łączki, 6) Moczkowice, 7) Szczereż, 8) Wola Kosnowa, 9) Wola Piskulina, 10) Zagórzyn, 11) Zarzecze, 12) Zabrzeż należące do okręgu c. k. Starostwa w Nowym Sączu, a do sądu powiatowego w Starym Sączu, dalej 13) Kamienica, 14) Szczawa, 15) Zbłudza, 16) Zalesie, 17) Zasada należące do okręgu c. k. Starostwa i Sądu powiatowego w Limanowej, wreszcie 18) gmina Ochotnica należąca do okręgu c. k. Starostwa w Nowym Targu i Sądu powiatowego w Krościenku, razem 18 gmin z ludnością 16.600, a przestrzeni 25947.50 hektarów. Dodać należy, że gminy Szczereż i Zabrzeż sprzeciwiły się utworzeniu Sądu powiatowego w Łącku.

Gmina Kamienica, Szczawa i Zbłudza pierwotnie oświadczyły się za utworzeniem Sądu powiatowego w Łącku, z uwagi atoli, że gminy te wraz z gminami Zalesie i Zasada petycjonują o utworzenie Sądu powiatowego w Kamienicy, uważać należy pierwotne ich oświadczenie za cofnięte.

Gmina Ochotnica oświadczyła, że życzy sobie pozostać przy Starostwie Nowotargkim, zaś z 12 gmin powiatu politycznego Nowosądeckiego, należących obecnie do okręgu Sądu powiatowego w Starym Sączu, jakkolwiek pragną utworzenia Sądu powiatowego w Łącku, to jednakowoż chcą pozostać przy Starostwie w Nowym Sączu i nie chcą należeć do Starostwa w Limanowej.

O to, czy chcą należeć do okręgu przyszłego Sądu powiatowego w Kamienicy nie były pytane, gdyż wносиły petycję do Wys. Sejmu za Łąckiem a nie za Kamienicą.

Według zdania Prezydium c. k. Sądu obwodowego w Nowym Sączu z 12. listopada 1894 wyrażonego w sprawozdaniu do c. k. Wyższego Sądu krajowego w Krakowie, w razie utworzenia Sądu proponowanego z powyższych gmin, najodpowiedniejszym byłoby utworzenie nowego Sądu z siedzibą w Kamienicy i przydzielenie tegoż do powiatu politycznego Limanowskiego. Zdania tego atoli nie podzielają wszystkie interesowane w tym przedmiocie Starostwa i Wydziały powiatowe, a nawet nie przychyła się do niego i Wyższy Sąd krajowy w Krakowie. I tak Starostwo w Limanowej odezwało do Sądu obwodowego w Nowym Sączu z 4. czerwca 1894 L. 6300 i 26. lipca 1894 L. 8553, oraz Wydział powiatowy w Limanowie odezwą z 12. czerwca 1894 L. 1100 oświadczyły, iż nie zachodzi żadna przeszkoda przydzielenia wszystkich powyższych gmin do powiatu politycznego w Limanowej, że natomiast oderwanie od niego 5. gmin, należących obecnie do powiatu politycznego w Limanowej wpłynęłoby nader niekorzystnie na siłę podatkową powiatu i tak już niewielkiego.

Starostwo w Nowym Targu odezwało do Sądu obwodowego w Nowym Sączu z 24 lipca 1894 L. 13522 i Wydział Rady powiatowej Nowotargkiej odezwą z 24 lipca 1894 L. 1281 nie widzą również żadnej przeszkody przeciw przydzieleniu gminy Ochotnicy do powiatu politycznego w Limanowej, zwracają jednak uwagę, że gmina ta tego sobie nie życzy.

Starostwo w Nowym Sączu odezwą z 27. marca 1894 L. 32901 oświadczyło Sądowi obwodowemu w Nowym Sączu, że przydzielenie nowych gmin do jego okręgu spowodowałoby mu utrudnienie w manipulacjach urzędowych, zaś odezwą z 10. listopada 1894 L. 30736 oświadczyło się przeciw wyłączeniu gmin do niego już należących z powodu, że gminy same ze względów komunikacyjnych sobie tego nie życzą. Wreszcie Wydział Rady powiatowej w Nowym Sączu odezwą z 10. sierpnia 1894 L. 1237 oświadcza się również przeciw oderwaniu od Nowosądeckiego powiatu politycznego gmin już przynależnych

a to z powodu, że zmniejszyłaby się znacznie siła podatkowa powiatu niezbędna dla budowy i utrzymania dróg powiatowych, że gminy sobie tego nie życzą, że ich interesa handlowe i terytoryalne grawitują do Nowego Sącza i że odległość ich do Nowego Targu jest zbyt wielką, zaś komunikacja z Limanową z powodu braku dróg jest prawie niemożliwą.

C. k. Wyższy Sąd krajowy w Krakowie, odezwą z 27. listopada 1894 r., l. 8291 oznajmił Wydziałowi krajowemu, że będzie popierał wniosek na utworzenie nowego Sądu powiatowego dla gmin wyżej wymienionych a co się tyczy siedziby przyszłego Sądu byłoby zdaniem jego miejscowość Łącko najodpowiedniejszą.

Wobec tak niezbędnych opinij i z uwagi, że rozchodzi się w tym wypadku o zmianę granic powiatów politycznych odniósł się Wydział krajowy w tej sprawie jeszcze o zdanie do Prezydum c. k. Namiestnictwa, które odezwą z 4. lutego 1895 r., l. 732 pr. oświadczyło się za wyborem Kamienicy na siedzibę i przedzieleniem nowego okręgu sądowego do c. k. Starostwa w Limanowej, przyczem oznajmiło, że kombinację tę uważać należy za najkorzystniejszą zwłaszcza jeżeli się zważy, że Kamienicę z Limanową łączy droga powiatowa, która także innym gminom nowego okręgu sądowego zapewni wygodną i bezpieczną komunikację z siedzibą Starostwa. Jeżeli zaś dla kilku gmin odległość od nowego Starostwa będzie większa niż od dotychczasowego, to zdaniem Prezydum c. k. Namiestnictwa zyskują na odległości od Sądu powiatowego, która w każdym razie znacznie się zmniejszy. Przydzielenie większej ilości gmin do powiatu politycznego Nowosądeckiego jest wedle zdania Prezydum c. k. Namiestnictwa wręcz niemożliwym, ponieważ powiat ten już obecnie jest za obszerny, co do Nowego Targu zaś stoi na przeszkodzie znaczna odległość i brak komunikacji.

Ten sposób załatwienia tej sprawy może niezupełnie odpowie życzeniom wszystkich interesowanych, lecz większości przyniesie wedle oznajmienia Prezydum c. k. Namiestnictwa niewątpliwe korzyści.

Powyższe zdanie c. k. Prezydum Namiestnictwa powinna być w tej sprawie miarodajnem, należy tylko jeszcze z uwagi, że życzenia i interes gmin pod względem utworzenia nowego Sądu powiatowego w ich bliskości sprzeczne są z ich życzeniem i interesem pod względem pozostania w dotychczasowym powiecie politycznym a tylko jednym lub drugim zadość uczynić można rozważyć, o ile te życzenia są uzasadnione i o ile na uwzględnienie lub odrzucenie zasługują.

Wedle zdania Sądu obwodowego w Nowym Sączu, które też i Wydział krajowy podziela, udawanie się ludności do Sądu i urzędu podatkowego do notaryusza i adwokata, jakoteż nawzajem organów rządowych do teje ludności, jest daleko więcej ogólniejsze i częstsze, niż udawanie się teje ludności do Starostwa i Wydziału Rady powiatowej, u tych ostatnich bowiem zastępują ją przeważnie naczelnicy gmin, podczas gdy w sądach rozchodzi się o załatwienie spraw majątkowych i wymagających osobistego stawiennictwa. Z tego wynika, że utworzenie Sądu powiatowego ewentualnie urzędu podatkowego dla wspomnianych gmin jest większej wagi i większe im przysporzy korzyści, niż straty jakie poniosą przez większe oddalenie od siedziby władzy politycznej.

Pod względem położenia i rozciągłości tych gmin jako całość uważanych, to Limanowa będąca siedzibą władzy politycznej od środka projektowanego powiatu sądowego najbliższej jest położoną, wskutek czego większe oddalenie zajdzie tylko dla niektórych gmin i będzie mało znacznem, podczas gdyby ten powiat sądowy przydzielono do powiatu politycznego w Nowym Targu, miałyby gminy na wschodnim końcu położone znaczne bardzo oddalenie od Nowego Targu, w razie zaś przedzielenia go do Starostwa w Nowym Sączu miałyby znowu gminy zachodnie ogromne oddalenie od Nowego Sącza.

Zarzuty podniesione przez Starostwo i Wydział powiatowy w Nowym Sączu, że przez wydzielenie 12. gmin z tego powiatu zmniejszy się siła podatkowa powiatu potrzebna na

budowę i utrzymanie dróg, jakkolwiek częściowo słuszne, nie mogą być tem bardziej rozstrzygające, że nawet po odpadnięciu tych 12. gmin, pozostanie przy powiecie politycznym nowosądeckim jeszcze 155. gmin z ludnością 103 000 głów, podczas gdy powiat polityczny limanowski miałby razem tylko 103. gmin z ludnością 85.000 głów.

Co się tyczy wreszcie kwestyi, czyli siedzibą nowo utworzyć się mającego Sądu powiatowego ma być Łącko lub Kamienica, to za obydwoma przemawia w równej mierze okoliczność, iż są położone przy drogach publicznych, iż liczą blisko jednakową ilość mieszkańców oraz iż odbywają się w nich co kilka tygodni targi. Za Łąckiem przemawiałoby to, iż jest trochę bliżej kolei żelaznej położoną, zaś Kamienica nadaje się na siedzibę sądu powiatowego z tych ważnych względów, iż leży w środku projektowanego kompleksu gmin i ma już gotowe budynki dla sądu, bo już była siedzibą władzy sądowej, podczas gdy Łącko jest na wschodnim krańcu położone i o budynki dopiero staraćby się musiało.

Poprzestając na powyższym wywodzie Wydział krajowy z uwagi, że dzisiejszy stan rzeczy jest dla gmin, które się zwróciły do Wysokiego Sejmu z petycją o utworzenie nowego sądu powiatowego faktycznie bardzo zły, gdyż gminy te są od odnośnych siedzib sądowych znacznie oddalone, że utworzenie sądu przyniosłoby tym gminom w każdym razie znaczne ulgi i korzyści, oraz ulżyłoby w pracy trzem sądom które przy stosunkowo małej ilości urzędników podołać zadaniu nie mogą, że potrzebę utworzenia nowego sądu uznają wszystkie Władze sądowe, sędzi, iż należy oświadczyć się za utworzeniem nowego sądu powiatowego i to z siedzibą w Kamienicy raz za przydzieleniem zgodnie z oświadczeniem c. k. Prezydium Namiestnictwa całego nowo utworzyć się mającego okręgu sądowego do powiatu politycznego w Limanowie i dlatego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z 11. czerwca 1868 r. Nr. 59. Dz. p. p. oświadcza c. k. Rządowi opinię, iż w interesie należytego wymiaru sprawiedliwości i interesowanej ludności potrzebnem jest utworzenie nowego sądu powiatowego w Kamienicy powiatu limanowskiego, do którego należałoby przydzielić następujące gminy, 1) Czarny Potok, 2) Czerniec, 3) Kuźnia, 4) Łącko, 5) Łączki, 6) Maszkowice, 7) Szczerecz, 8) Wola kosnowa, 9) Wola Piskulina, 10) Zagórzyn, 11) Zarzecze, 12) Zabrzeż z okręgu sądu powiatowego w Starym Sączu i powiatu politycznego w Nowym Sączu dalej 13) Kamienica, 14) Szczawa, 15) Zbłudza, 16) Zalesie, 17) Zasadne z okręgu sądu powiatowego i starostwa w Limanowej i 18) gmina Ochotnica z okręgu sądu powiatowego w Krościenku i Starostwa w Nowym Targu.

Powyższe gminy należy wydzielić z granic dotychczasowych powiatów politycznych i nowo powstały cały okręg sądowy przydzielić do c. k. Starostwa w Limanowej.

Lwów dnia 23. listopada 1895.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Stanisław hr. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Damian Sawczak w. r.

Członek Wydziału krajowego.